

Antropologia Social i Cultural

Codi: 106216
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2504235 Ciència, Tecnologia i Humanitats	FB	1	2

Professor/a de contacte

Nom: Montserrat Ventura Oller

Correu electrònic: montserrat.ventura@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

No hi ha prerequisits

Objectius

L'assignatura Antropologia Social i Cultural forma part de la matèria "Antropologia" i analitza el binomi naturalesa/cultura des d'una perspectiva antropològica, basada en l'afirmació de l'existència d'una humanitat compartida i alhora diversa, i la seva intrínseca vinculació amb l'entorn i amb la seva interpretació.

Objectius

L'assignatura Antropologia Social i Cultural busca il·lustrar etnogràficament la diversitat cultural humana, discutir els conceptes i explicacions teòriques que se n'han fet i reflexionar críticament en torn de l'estudi científic de les diferències socioculturals en camps com l'organització social, econòmica i els sistemes simbòlics, amb especial èmfasi en el coneixement de l'entorn. Junt amb la concepció occidental dicotòmica natura/cultura, l'assignatura s'obre a la consideració d'altres concepcions ontològiques relacionals existents tant en la història de la humanitat com en cultures no-occidentals contemporànies per a entendre com l'ésser humà, mediat per les tecnologies, dona forma i sentit a la seva relació amb allò que existeix.

Competències

- Analitzar les relacions entre naturalesa i cultura utilitzant conceptes de l'antropologia, la filosofia i la història.
- Dur a terme treballs escrits o presentacions orals efectives i adaptades al registre adequat en diferents llengües.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Reconèixer la dimensió política, social i cultural del desenvolupament de la ciència i la tecnologia en les diferents etapes històriques.
- Treballar en equip de manera col·laborativa.
- Utilitzar de manera crítica les eines digitals i interpretar fonts documentals específiques.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament els èxits de la ciència en el seu desenvolupament històric i cultural.
2. Aplicar els coneixements adquirits en àmbits laborals complexos o professionals.
3. Desenvolupar la capacitat per treballar en equip, integrar-se i col·laborar activament en la consecució d'objectius comuns.
4. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
5. Reconèixer els assoliments de la diversitat de sistemes de coneixement del món.
6. Saber distingir l'origen natural i la construcció cultural en l'anàlisi científica de les expressions humanes.
7. Valorar la fiabilitat de les fonts, seleccionar dades rellevants i contrastar la informació.

Continguts

L'assignatura Introducció a l'Antropologia Social i Cultural és una primera aproximació a l'estudi de la variabilitat sociocultural humana, des d'una perspectiva comparativa. Al llarg del semestre es presenten i desenvolupen els conceptes bàsics i els temes clau de l'Antropologia Social i Cultural. Es tractaran els àmbits temàtics clàssics, s'introduiran les perspectives antropològiques sobre diferència i desigualtat i alguns dels desenvolupaments més recents de la disciplina. Mitjançant l'estudi de casos etnogràfics que permeten il·lustrar la diversitat cultural i posen de manifest els contrastos i similituds amb el propi context sociocultural, i amb el suport de materials de lectura i audiovisuals, els i les estudiants assoliran un coneixement bàsic sobre la disciplina antropològica. El curs posarà un èmfasi especial a reflexionar sobre la dicotomia natura / cultura, a explicar la diversitat de sistemes de pensament i de coneixement, les etnociències i les relacions entre tècnica i societat.

TEMARI

Tema 1:

Conceptes fonamentals de l'antropologia: cultura, natura, diversitat, etnocentrisme, relativisme, humanitat, diferència, desigualtat i altres conceptes relacionats.

Tema 2:

Entorn natural, organització econòmica i tecnològica.

Tema 3:

Organització social i entorn. Parentiu, Poder i Autoritat.

Tema 4:

L'eficàcia simbòlica. Sistemes de creences.

Tema 5:

Sistemes de pensament, etnociències, formes locals de coneixement.

Transversal:

Estudis de cas: Durant el curs s'exposaran i analitzaran exemples que reflecteixin la diversitat de formes socials d'organització, de tècnica i de coneixement.

Metodologia

La programació de les activitats de formació es lliurarà el primer dia i caldrà complir estrictament la data d'avaluació dels exercicis.

El treball per part dels estudiants consisteix fonamentalment en el seguiment actiu de les explicacions a l'aula, la participació en els debats que s'hi generin de forma programada o espontània, la recerca i anàlisi d'informació, la realització de les lectures previstes, els treballs i comentaris corresponents.

Les lectures s'orienten a la preparació de tres formes bàsiques d'avaluació: discussió en debats (presencials o virtuals) del grup, assaigs temàtics proposats i preparació dels continguts del temari que serà avaluat a través de l'examen.

L'estudiant ha de tenir en compte que el Campus Virtual és l'espai a través del qual es notifiquen informacions fonamentals de l'assignatura, incidències, novetats, avaluacions, i s'hi incorporen els programes, pautes de treballs i materials docents, entre d'altres. A més, és l'espai habitual de lliurament dels treballs del curs. Per tant, és responsabilitat seva consultar-lo i fer-ne ús de forma regular.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques amb suport informàtic i audiovisual	33	1,32	1, 5, 6
Pràctiques d'aula	16	0,64	1, 2, 3, 5, 6
Tipus: Supervisades			
Tutories i supervisió de treballs	4,25	0,17	1, 5, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Estudi i treball personal	80	3,2	1, 4, 5, 6, 7

Avaluació

El sistema d'avaluació s'organitza en tres mòduls, cadascun dels quals té assignat un pes específic a la qualificació final. La proposta concreta es presentarà el primer dia de curs, en què el/la professor/a la lliurarà als i les estudiants, i s'ajustarà amb aquesta distribució, tant en relació amb la modalitat d'avaluació, com amb el valor atorgat a cada mòdul. Cada mòdul pot preveure més d'una activitat avaluadora (sempre ajustant-se als mínims i màxims previstos). En el moment de realització de cada activitat d'avaluació, el/la professor/a informarà l'alumnat via Moodle del procediment, data de lliurament, de qualificació i de revisió de les proves d'avaluació.

Els tres tipus de modalitats avaluadores amb els mínims i màxims previstos són els següents:

- 1) MÒDUL DE PROVES ESCRITES. Poden ser una o més proves escrites i de diferent tipus i característiques. El seu valor oscil·la entre el 30% i el 50% de la nota final.
- 2) MÒDUL DE PARTICIPACIÓ en discussions de grup i presentacions públiques de treball a l'aula. Valor entre el 20% i el 40% de la nota final.
- 3) MÒDUL DE LLIURAMENT DE TREBALLS. En aquest mòdul s'avaluaran un o més treballs que poden ser individuals o en grup, basats en una bibliografia específica. Valor entre 20% al 40% de la nota final.

La Facultat estableix les dates d'avaluació final i de recuperació i el/la professor/a ho comunica a l'alumnat.

Per poder participar en el procés de recuperació, l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat (no necessàriament aprovat) en un conjunt d'activitats, el pes de les quals ha d'equivaler a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total.

L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

La UAB és molt curosa en el control del plagiat i el Campus virtual té eines per a detectar-lo.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que es pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0. Aquells actes d'avaluació en què hi hagi hagut irregularitats no són recuperables.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lliurament de treballs	20-40%	3	0,12	1, 3, 4, 5, 6, 7
Participació i pràctiques aula	20-40%	11,75	0,47	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Proves escrites	30-50%	2	0,08	1, 4, 5, 6, 7

Bibliografia

Nota: Aquest és un recull genèric. Durant el curs s'oferirà bibliografia recomanada per temes, i un recull de lectures en el Campus virtual de l'assignatura.

BIBLIOGRAFIA GENERAL

ADICHIE, Chimamanda N. (2018 [2009]), *El peligro de la historia única*, Madrid: Literatura Random House; (2018 [2009]) *Sobre el perill dels tòpics*, Barcelona: Fanbooks. TedTalk : https://www.ted.com/talks/chimamanda_ngozi_adichie_the_danger_of_a_single_story/transcript?language=es

ÁLVAREZ, Silvia G. (eds.) (2004), *Comunas y comunidades con sistemas de albarradas. Descripciones etnográficas*, Quito: Abya-Yala-ESPOL.

APPADURAI, Arjun (Ed.) (1991 [1986]) *La vida social de las cosas. Perspectiva cultural de las mercancías*, México: Grijalbo

BARTH, Fredrik. (1969) *Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organization of Culture Difference*, Scandinavian University Press.

CARBONELL, Eliseu (2004) *Debates acerca de la antropología del tiempo*, Barcelona: Publicacions Universitat de Barcelona.

CAVALLI SFORZA, Luca; CAVALLI SFORZA, Francesco (1994) *Quiénes somos. Historia de la diversidad humana*. Barcelona, Crítica.

DESCOLA, Philippe (2012) *Más allá de naturaleza y cultura*, Buenos Aires, Amorrortu editores.

DIAZ CRUZ, Rodrigo (1998) *Archipiélago de rituales. Teorías antropológicas del ritual*, Barcelona: Anthropos.

DOUGLAS, Mary (1973 [1966]) *Pureza y peligro. Un análisis de los conceptos de contaminación y tabú*. Madrid: Siglo XXI.

DURKHEIM, Émile (2014 [1912]) *Las formas elementales de la vida religiosa*, Madrid: Alianza editorial. / (1987 [1912]) *Les formes elementals de la vida religiosa*, Barcelona: Edicions 62.

EVANS-PRITCHARD, Edward E. (1973 [1965]) *Las teorías de la religión primitiva*, Madrid: Siglo XXI (cap. II y III).

- GELL, Alfred (1992) *The anthropology of time. Cultural constructions of temporal maps and images*, Oxford: Berg.
- GLEDHILL, John (2000) *El poder y sus disfraces: Perspectivas antropológicas de la política*. Barcelona: Bellaterra.
- GONZALEZ ECHEVARRIA, Aurora. (1994) *Teorias del parentesco. Nuevas aproximaciones*, Madrid: Eudema.
- GOODY, Jack 1985 (1977) *La domesticación del pensamiento salvaje*, Madrid: Akal.
- HÉRITIER, Françoise, (1996) *Masculino / Femenino. El pensamiento de la diferencia*, Barcelona: Ariel.
- LATOUR, Bruno (2006 [1991]), *Nous n'avons jamais été modernes. Essai d'anthropologie symétrique*. Paris: La Découverte. / (2006 [1991]) *Nunca fuimos modernos. Ensayo de Antropología simétrica*, Buenos Aires: Siglo XXI.
- LATOUR, Bruno & Steve WOOLGAR (1995 [1979]) *La vida en el laboratorio: la construcción de los hechos científicos*, Madrid: Alianza Editorial.
- LATOUR, Bruno & Pierre LEMONNIER (eds) (1994) *De la préhistoire aux missiles balistiques. L'intelligence sociale des techniques*, Paris: La Découverte.
- LÉVI-STRAUSS, Claude (1964 [1962]) *El Pensamiento Salvaje*, México: FCE / 1971 *El Pensament salvatge*, Barcelona: Edicions 62. (esp. cap."La ciència de los concreto")
- LÉVI-STRAUSS, Claude (1993).- *Raza y cultura*. Madrid, Cátedra.(Incluye "Raza e Historia").
- MALGESINI, Graciela y GIMENEZ, Carlos (2000) *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*. Madrid: La Catarata.
- MARTÍ, Josep y AIXELÀ, Yolanda (eds), (2010), *Desvelando el cuerpo. Perspectivas desde las ciencias sociales y humanas*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.
- MARTÍN CASARES, Aurelia (2020) *Antropología del género. Culturas, mitos y estereotipos sexuales*, Madrid: Ediciones Cátedra.
- MARTÍNEZ MAURI, Mònica y Cristina LARREA KILLINGER (2010) *Antropología social, desarrollo y cooperación internacional*, Barcelona: UOC.
- MOLINA, José Luis i VALENZUELA, Hugo (2007) *Invitación a la antropología económica*, Editorial Bellaterra, Barcelona.
- PICQ, Pascal 2019 *La nueva era de la humanidad: el transhumanismo explicado a una adolescente*, Madrid: libros de Vanguardia.
- REYES-GARCÍA, V. y Martí SANZ (2007) "Etnoecología. Punto de encuentro entre naturaleza y cultura", *Ecosistemas*, 16 (3), pp. 46-55.
- <https://www.revistaecosistemas.net/index.php/ecosistemas/article/view/92>
- SAHLINS, Marshall (1972) *La economía de la edad de piedra*, Madrid: Akal
- SAHLINS, Marshall (1988 [1976]) *Cultura y razón práctica. Contra el utilitarismo en la teoría antropológica*, Barcelona: Gedisa. (esp. Cap. 4).
- SANTOS GRANERO, Fernando (ed.) *La vida oculta de las cosas. Teorías indígenas de la materialidad y la personificación*, Quito: Abya-Yala
- SEGALEN, Martine (2014 [2005]) *Ritos y rituales contemporáneos*, Madrid: Alianza editorial.

TURNER, Victor (1980 [1967]) *La selva de los símbolos*, Madrid Siglo XXI.

MONOGRAFIES

AIXELA, Yolanda (2000). *Mujeres en marruecos. Un analisis desde el parentesco y el genero*. Ed. Bellaterra

BENEDICT, Ruth (1974 [1946]) *El crisantemo y la espada. Patrones de la cultura japonesa*. Madrid: Alianza.

CARO BAROJA, Julio (1990 [1955]) *Estudios saharianos*. Madrid: Júcar Universidad.

CLASTRES, Pierre (2001 [1972]) *Crónica de los indios guayaquis*, Barcelona, Altafulla.

DESCOLA, Philippe (1989 [1988]) *La selva culta.. Simbolismo y praxis en la ecología de los Achuar*, Quito: Abya-Yala.

EVANS-PRITCHARD, Edward E. (1976 [1937]) *Brujería, magia y oráculos entre los azande*. Barcelona: Anagrama.

EVANS-PRITCHARD, Edward E. (1977 [1940]) *Los Nuer*. Barcelona: Anagrama.

FEIXA, Carles (1998). *De jóvenes bandas y tribus*, Barcelona Anagrama

FONS, Virginia (1997) *Vora el mar. Organització de la procreació i estructures domèstiques dels ndowe de Guinea Equatorial*, Bellaterra: Publicacions d'Antropologia Cultural, UAB.

GODELIER, Maurice. (1986) *La producción de los grandes hombres: Poder y dominación masculina entre los Baruya de Nueva Guinea*. Madrid: ed. Akal.

GRIAULE, Marcel (2000 [1966]) *Dios de agua*. Barcelona, Alta Fulla.

MALINOWSKI, Bronislaw (1975 [1922]) *Los argonautas del Pacífico Occidental. Un estudio sobre comercio y aventura entre los indígenas de los archipiélagos de la Nueva Guinea melanesica*. Barcelona: Península.

MALLART, Lluís (2021 [2009]) *Soc fill dels evuzok*, Barcelona, Penguin/ Random House, Col. Debutxaca./ (2009) *soy hijo de los evuzok*, Madrid: Ariel.

MEAD, Margaret. (1990 [1939]) *Adolescencia y cultura en Samoa*. Barcelona: Paidós.

MONTERO BARTOLOMÉ, Mercedes (2020) *Otros mundos, otras tecnologías. Andanzas africanas de una antropóloga*, Madrid: Tecnos.

PIELLA, Anna (2002). *Parentiu a Jambun. Canvis i continuïtats en una comunitat aborigen d'Austràlia*, Bellaterra: Servei de Publicacions de la UAB, Publicacions d'Antropologia Cultural, no21

RABINOW, Paul (1992 [1977]) *Reflexiones sobre un Trabajo de campo en Marruecos*, Madrid: Júcar Universidad.

RAPPAPORT, Roy A. (1987 [1968]) *Cerdos para los antepasados. El ritual en la ecología de un pueblo de Nueva Guinea*, Madrid: Siglo XXI.

SAN ROMAN, Teresa (1997). *La diferencia inquietante. Viejas y nuevas estrategias culturales de los gitanos*. Siglo XXI.

TOMAS, Jordi & LAMBAL, Patrick (2013) *El pescador que volía anar al país dels blancs*. Barcelona: Editorial Pòrtic.

TURNBULL, Colin (1984 [1961]) *Los pigmeos, el pueblo de la selva*. Barcelona. Javier Vergara.

VAN DEN BOGAERT, Alice (2018) *Les rapports entre castes dans l'Himalaya indien*, Paris: L'Harmattan

VENTURA I OLLER, Montserrat (2012 [2009]) *En el cruce de caminos. Identidad, cosmología y chamanismo Tsachila*, Quito: FLACSO/ Abya-Yala / IFEA.

ALGUNS MANUALS

AUGE Marc, COLLEYN Jean-Paul (2005) *Que es la antropología*, Barcelona: Paidós.

BESTARD, Joan CONTRERAS, Jesús (1987).- *Barbaros, paganos, salvajes y primitivos. Una introduccion a la Antropologia*, Barcelona: Barcanova.

BOHANNAN, Paul. (1996) *Para raros, nosotros: introducción a la antropología cultural*, Madrid, Ediciones Akal.

BOHANNAN, Paul y GLAZER, M. (eds.) (1992) *Antropologia: lecturas*. Madrid: McGraw-Hill.

BARTH, Fredrik. (1969) *Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organization of Culture Difference*, Scandinavian University Press.

BONTE, Pierre y IZARD, Michel (1997 [1991]) *Diccionario Akal de Etnología y Antropología*. Madrid: Akal.

EMBER, Carol (2003) *Introduccion a la Antropologia*, Madrid, McGraw-Hill

EMBER, Carol R. y EMBER, Melvin (2004) *Antropologia cultural*. Madrid: Prentice Hall.

KOTTAK, Conrad Phillip (2002) *Antropologia cultural. Espejo para la humanidad*, Madrid: McGraw-Hill.

HALLER, Dieter. (2011), *Atlas de Etnología*, Madrid: Akal

HARRIS, Marvin (1999) *El desarrollo de la teoría antropológica: historia de las teorías de la cultura*, Madrid: Siglo XXI.

LAURTHE-TOLRA, Pierre y WARNIER, Jean-Pierre (1998), *Etnologia y Antropologia*. Madrid: Akal

LISON Carmelo (ed.) (2007) *Introduccion a la Antropologia Social y Cultural. Teoria, metodo y practica*, Madrid: Akal.

LLOBERA, Josep Ramon (1999) *Manual d'antropologia social : estructura i evolucio de les societats humanes*, Barcelona: UOC/ Pòrtic

LLOBERA, Josep Ramón (Ed.).(1988) *La antropologia como ciencia*. Barcelona: Anagrama.

OLIVER SANCHEZ, J. (2019 [2012]), *Antropologia*, Madrid: Alianza Editorial.

Programari

No es requereix programari específic.